SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2575

av Jonas Andersson m.fl. (SD)

Möjliggörande av fler folkinitiativ

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka det lagstadgade kravet gällande andelen initiativtagare vid folkinitiativ till minst 5 procent av de röstberättigade kommun- eller regioninvånarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda ytterligare åtgärder som kan underlätta genomförandet av folkinitiativ och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I kommunallagen fastslås vilka möjligheter som finns att genomföra folkinitiativ. Om en bestämd andel av de röstberättigade invånarna i en viss kommun eller region skriver under ett folkinitiativ kan ett ärende om att hålla folkomröstning i den aktuella frågan väckas i berörd fullmäktigeförsamling.

Andelen röstberättigade invånare i den kommun eller region som behöver skriva under ett folkinitiativ för att det ska vara giltigt är i dagsläget minst tio procent. Förutom att det finns ett krav som berör andelen röstberättigade som ska skriva under, så finns andra i lagen tydligt specificerade krav kring formerna för ett folkinitiativ. I lagen står att

initiativet ”ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgifter om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.”

Kraven för att genomföra folkinitiativ behöver lättas upp och bli mer generösa så att fler folkomröstningar kan äga rum. Hamnar fler folkomröstningsärenden på dagordningarna i fullmäktigeförsamlingar runt om i Sverige, så kan det bidra till att vitalisera den svenska demokratin. Folkomröstningar behöver i Sverige ses som ett mer naturligt och frekvent inslag i demokratin, inte som något som ställer till problem eller är överflödigt med hänvisning till att det redan finns folkvalda politiker i fullmäktigeförsamlingarna.

Det finns politiska frågor för vilka stödet hos väljarna skiljer sig avsevärt från stödet hos de politiska partierna i de parlamentariska församlingarna. Migrationsfrågan är ett exempel på en sådan fråga i Sverige. Stor diskrepans mellan folk och folkvalda när det kommer till stödet för politiska frågor riskerar att negativt inverka på människors tilltro till det demokratiska systemet. Att göra det lättare att samla stöd för att få till stånd folkomröstningar runt om i landet är ett sätt att motverka problematik likt den beskrivna.

Tidigare har kommunallagen fastslagit att minst fem procent av de röstberättigade i en kommun eller region räckte för att nå upp till kravet om att väcka frågan i aktuell fullmäktigeförsamling. En återgång till kravet om ett minimum om fem procent, i stället för dagens minimum om tio procent, skulle möjliggöra fler folkinitiativ. I regioner samt större kommuner i Sverige blir antalet underskrifter som krävs i samband med ett folkinitiativ så stort med dagens krav om minst tio procent att det är alltför svårt att lyckas med ett initiativ även om stödet finns hos invånarna, och även om exempelvis en stor organisation som ett politiskt parti är initiativtagare.

Att genom ett folkinitiativ nå hela vägen fram till genomförandet av en folkomröstning i en viss fråga försvåras också av andra skäl än det höga kravet gällande andelen röstberättigade som behöver skriva under initiativet. I lagen ges möjlighet för

fullmäktigeförsamlingar att stoppa folkinitiativ som för övrigt har uppnått de lagstadgade kraven, om minst två tredjedelar av de närvarande fullmäktigeledamöterna röstar emot att folkomröstning ska hållas. I takt med att Sverige blir ett alltmer digitaliserat samhälle blir det märkligt hur fyrkantig och närmast ålderdomlig lagstiftningen fortfarande är när det gäller insamlingen av underskrifter vid folkinitiativ. Det krävs fortfarande egenhändiga namnteckningar, och det saknas möjlighet att använda elektroniska underskrifter genom exempelvis e-legitimation. Regeringen bör mot bakgrund av hinder som dessa utreda ytterligare åtgärder som underlättar för folkinitiativ att genomföras.

Jonas Andersson (SD)

Tobias Andersson (SD) *Leonid Yurkovskiy (SD)*